

Міністерство освіти і науки України
Львівський інститут економіки і туризму

**ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ
ПАМ'ЯТКИ ПРИКАРПАТТЯ ТА
КАРПАТ – ВАЖЛИВІ ОБ'ЄКТИ В
РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ**

*Збірник матеріалів
IV Регіональної науково-практичної конференції
(Львів, 25 березня 2016 р.)*

Львів-2016

ББК 63.3 (4УКР)я43

Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат – важливі об'єкти в розвитку туризму: [Текст]: зб. матер. IV Регіональної наук.-практ. конф. (Львів, 25 березня 2016 р.) / Міністерство освіти і науки України, Львівський інститут економіки і туризму. – Львів: ЛІЕТ, 2016. – 317 с.

Рекомендовано до друку

Вченою радою Львівського інституту економіки і туризму

У збірнику матеріалів IV Регіональної науково-практичної конференції пропонуються інноваційні наукові розробки, методи, методичні прийоми, підходи в справі теоретичної і практичної організації туризму, висвітлюються важливі й актуальні питання стану, перспектив розвитку туристичної індустрії на Прикарпатті та в гірських районах Карпат, на базі національної та світової історико-культурної спадщини.

Для наукових, науково-педагогічних працівників, фахівців в галузі туризму, аспірантів і студентів.

ОРГАНІЗАТОР КОНФЕРЕНЦІЇ:

- Львівський інститут економіки і туризму;

УПОРЯДНИКИ:

Бочан І.О. – голова оргкомітету, ректор, д.е.н., професор;

Берест Р.Я. – відповідальний редактор, д.і.н., професор;

Бегей О.І., к.і.н., доц., Анісімович-Шевчук О.З к.п.н., доц. - оргкомітет

Кім Г.О. – макетування, редагування, коректура

Матеріали подано в авторській інтерпретації.

ISBN 978-966-24-1

©Автори статей, 2016

©Львівський інститут економіки і туризму, 2016

**ЗНАЧЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ РЕСУРСІВ
ВОЛОДИМИР–ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ В РОЗВИТКУ
ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ**

Розглядається одна із складових компонентів туристсько-рекреаційних ресурсів – це історико-культурні ресурси як основа для розвитку пізнавального туризму. Звернуто увагу на комплексний аналіз археологічних об'єктів, пам'яток історії та архітектури, професійних і художніх народних промислів, матеріальної культури. Проведена оцінка пізнавальної цінності історико-культурних туристських ресурсів Володимир-Волинського району. Встановлено, що об'єкти культурно-історичної спадщини відносяться до середньоатракативних з коефіцієнтом пізнавальної цінності 0,64. Завдяки цьому вони зможуть залучатись в розробці нових місцевих красзнавчих екскурсійних маршрутів з метою популяризації місцевих пам'яток історії та культури рідного краю.

Ключові слова: історико-культурні ресурси, культурно-історична спадщина, пізнавальний туризм, пам'ятки історії, архітектури, матеріальної культури, народні ремесла, атрактивність.

Постановка проблеми. Однією із складових компонентів туристсько-рекреаційних ресурсів є історико-культурні ресурси, що відіграють надзвичайно важливу роль для задоволення пізнавальних потреб туристів. Це насамперед пам'ятки історії, містобудування й архітектури, археології, мистецтва, музеї, картинні галереї, етнографічні особливості території та місця, пов'язані з життям і діяльністю видатних людей, що використовуються для пізнання краю, його історії, культури тощо. Пожвавлення туристської діяльності стосується тих регіонів, які мають неабиякі природно-рекреаційні та культурно-історичні ресурси. До таких територій, на нашу думку, належить Волинська область. Вона, як й інші західні області України, багата на історико-культурну спадщину, твори архітектурно-монументального мистецтва та чисельні захоплюючі об'єкти природних ландшафтних комплексів рекреаційно-пізнавального

спрямування. У Волинській області знаходиться 20 найдавніших туристично привабливих історичних місць, в яких збереглося чимало пам'яток архітектури, археології, історії як місцевого, так і національного значення. Як зазначає В.П. Круль, головні культурно-історичні ресурси Волинської області зосереджені в трьох населених пунктах: м. Луцьк, м. Володимир-Волинський, м. Ковель [7]. З огляду на це, вважаємо, що найбільш цікавими історичними населеними місцями з історико-культурними об'єктами періоду Київської Русі у Волинській області варто виділити м. Володимир-Волинський та села цього району.

Аналіз основних публікацій. Першорядне значення займають публікації В. Корнієнко, в яких розглядається теоретичний та практичний досвід пристосування пам'яток історії та культури України до функціонування в туристичній сфері [5]. Перспективи використання історико-культурної спадщини як туристичного продукту висвітлено в науковій праці В. Федорченко [9]. Підходи до розвитку туризму в історичних населених місцях Волинської області вивчала О. Гаталяк [4]. Дослідження культурно-історичного рекреаційного районування з виділенням його одиниць за наявністю культурно-історичних об'єктів у населених пунктах Волинської області здійснили В. Круль, І. Ковальчук [7]. Потенціал культурно-пізнавального туризму та його активізація в збереженні культурної спадщини України та розвитку національної культури загалом проаналізований О. Кузьмук [8], Г. Вишневською [1].

Мета дослідження. Мета дослідження – проаналізувати та оцінити культурно-історичні ресурси Володимир-Волинського району з метою використання їх в розробці екскурсійних програм для розвитку пізнавального туризму.

Виклад основного матеріалу. Вагому роль в розвитку пізнавального туризму може відіграти будь-яка місцевість із значним потенціалом культурно-історичних об'єктів як наочне свідчення самобутності народу, його минулого, в осмисленні власної ідентичності [8].

На державному обліку в Володимир-Волинському районі перебуває 103 об'єкти культурної спадщини (у тому числі 20 – національного значення), з них: 46 пам'ятки історії (у тому числі 2 – національного значення), 4 пам'ятки археології, 48 пам'яток

архітектури та містобудування (у тому числі 18 – національного значення), 3 пам'ятки монументального мистецтва, 1 пам'ятка садово-паркового мистецтва. У м. Володимир-Волинський функціонує 1 Державний історико-культурний заповідник “Стародавній Володимир” [2, 3].

На сьогодні актуальним є питання оцінки та використання культурно-історичних ресурсів регіону для розвитку пізнавального туризму. Для їх оцінки нами використано методику С. Кузика [6]. У ній запропонована бальна шкала, в якій подається 13 підгруп об'єктів, що отримані в результаті структуризації п'яти підвидів історико-культурних ресурсів (ІКР).

Розглянемо найцікавіші підгрупи ІКР з точки зору атрактивності для туристів. Серед археологічних пам'яток заслуговує уваги ранньослов'янське городище празько-корчацької культури (VI–VII ст.) та курган давньоруського періоду (XIII ст.), що знаходяться у с. Зимне.

У м. Володимир-Волинський загальноновизнаними архітектурними об'єктами є пам'ятки оборонного будівництва історичного періоду Київської Русі та руських князів X–XIII ст., а саме: оборонні вали міста XI–XII ст., земляні вали замку XIII–XIV ст. (городище), Капуцинські мури XVIII ст.

Найпривабливішим з усіх об'єктів сакральної архітектури оборонного типу є Зимненський Святогорський Успенський монастир у с. Зимне. Він належить до найдавніших святинь України-Русі. Ця сакральна пам'ятка національного значення, збудована князем Володимиром Великим у XI ст.

Низка сакральних пам'яток архітектури Волинської області зосереджена у древньому Володимирі-Волинському та його околицях. Серед них важливе місце посідають сакральні споруди національного значення, а саме: Успенський собор або Мстиславів храм – унікальна пам'ятка періоду Київської Русі XII ст., Василівська церква-ротонда XIII–XIV ст., Миколаївська церква XVIII ст., костел Послання Апостолів XVIII ст. і костел Іоакима та Анни XVIII ст. як зразок пізньобарокової архітектури.

Найціннішими сакральними пам'ятками архітектури національного значення у с. Зимне є Успенський собор з печерами XV–XVI ст., Троїцька церква XVI ст., трапезна Святогорського монастиря, надбрамна дзвіниця XIX ст. [2].

Цікавими в районі є громадські споруди. Насамперед відзначимо пам'ятку історії національного значення у м. Устилуг – будинок всесвітньо відомого музиканта І. Стравінського, збудований за його власним проектом у 1907 р. Доречно взяти до уваги також житловий будинок (індивідуальний) 1889 р., в якому народився О. Цинкаловський – відомий археолог, історик, краєзнавець Володимир-Волинського району [3].

В районі чимало проживає відомих на всю Україну народних умільців та майстрів. Насамперед це члени Національної спілки майстрів народного мистецтва України, а саме: Й. Ромашук виготовляв вироби з лози, майстрині-вишивальниці оригінальних рушників родини Махонюк, В. Оніщук і М. Ваврисевич із с. Овадне. Їхні вишивки експонувалися на багатьох загальноміських, обласних, всеукраїнських і міжнародних виставках.

Заслугує уваги Т. Пасієвич – професійна майстриня з писанкарства, лауреатка обласної премії імені Модеста Левицького. Її роботи присвячені великоднім яйцям, написаним білим по червоному, що віддзеркалює власне волинський орнамент [3].

До пам'яток матеріальної культури відносимо Володимир-Волинський історичний музей, заснований у 1887 р. Він один із найдавніших центрів старожитностей Волинського краю. Варто також відзначити Устилузький музей Ігоря Стравінського у м. Устилуг. Створена музика І. Стравінським в Устилузі – одна з блискучих сторінок світової культури.

Отже, за результатами дослідження встановлено, що м. Володимир-Волинський та населені пункти району відносяться до середньоатрактивних з коефіцієнтом пізнавальної цінності 0,64. На території досліджуваного району не представлений такий вид пам'яток як палацово-паркові ансамблі.

Висновки. Узагальнюючи сказане свідчить про те, що поєднання цікавих, унікальних пам'яток історії, мозаїки архітектурних стилів і культури вирізняють Володимир-Волинський район серед інших районів Волинської області. В ньому присутні 12 підгруп історико-культурних ресурсів з коефіцієнтом пізнавальної цінності 0,64, що визначає їх середньоатрактивний рівень. Такий компонентний аналіз та оцінка культурно-історичної спадщини надасть можливість туристичним підприємствам найбільш повніше залучати її для

удосконалення маршруту “Золота діадема Волині”, в розробці нових місцевих краєзнавчих екскурсійних маршрутів з метою популяризації місцевих пам’яток історії та культури рідного краю.

Література:

1. Вишневська Г.Г. Потенціал культурно-пізнавального туризму у збереженні культурної спадщини України / Г.Г. Вишневська // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: зб. наук. пр.: наук. зап. Рівненського державного гуманітарного університету. – Вип. 19. – Т. II. – Рівне, 2013. – С.192–196.

2. Відділ культури і туризму райдержадміністрації [Ел. ресурс]. – Режим доступу: www.cult-voladm.com.ua/departament_culture_tourism

3. Володимир-Волинський. Карта історико-культурної спадщини [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://shtetlroutes.eu/ua/volodymyr-volynsky-cultural-heritage-card>.

4. Гаталяк О. Розвиток туризму в історичних населених місцях Волинської області / О. Гаталяк // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2014. – Вип.34. – С.33–40.

5. Корнієнко В.В. Історико-культурна спадщина та її використання в туристичній сфері України (1991–2007 рр.): автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.01 / В. В. Корнієнко; НАН України; Ін-т історії України. – К., 2008. – 20 с.

6. Кравців В.С. Науково-методичні засади реформування рекреаційної сфери : наукове видання / В.С. Кравців, Л.С. Гринів, М.В. Копач, С.П. Кузик. – Львів: НАН України, 1999. – 78 с.

7. Круль В.П. Культурно-історичні рекреаційні ресурси Волинської області / В.П. Круль, І.П. Ковальчук // Рекреаційний потенціал Прикарпаття: історія, сучасний стан, перспективи. – Вип.3: Мат. міжнар. наук. конф. “Туризм і розвиток регіону” (Івано-Франківськ – Яремче, 19–21 жовтня 2011 р.). – Івано-Франківськ: “Фоліант”, 2011. – С.271–276.

8. Кузьмук О. Культурний туризм як інструмент формування національної ідентичності / О. Кузьмук // Аналітична записка [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua>.

9. Історія екскурсійної діяльності в Україні: навч. посіб. / В.К. Федорченко, О.М. Олексійко, О.М. Костюкова, Т.А. Дьорова. – К.: Кондор, 2004. – 163 с.

Netrobchuk I.

**THE VALUE OF HISTORICAL AND CULTURAL
RESOURCES OF VOLODYMYR-VOLYNSKYI DISTRICT
IN THE DEVELOPMENT OF COGNITIVE TOURISM**

In this article, significant attention is devoted to one of the components of tourist-recreational resources – historic and cultural resources. They are a basis for the development of tourism. Has been drawn an attention to comprehensive analysis of archaeological objects, monuments of history and architecture, professional and artistic folk crafts, material culture. The cognitive value was conducted among cultural and historic resources of Volodymyr-Volynskyi district. It is established that objects of cultural and historical heritage have cognitive value 0.64 and are middle attractive. Because of this, they could be involved in the development of new local history tour routes for promoting local attractions history and culture of his native land.

Keywords: historic and cultural resources, cultural heritage, cognitive tourism, historical monuments, architecture, material culture, crafts, attractiveness.